

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN JULKAISUJA 2020:2 IKÄYSTÄVÄLLISYYDEN EDISTÄMINEN ASUINALUEILLA JA TAAJAMISSA

Ikäystävällisen kaupungin tarkistuslista

Tarkistuslista perustuu WHO:n maailmanlaajuiseen Ikäystävälliset kaupungit -projektiin, johon osallistui 33 kaupunkia 22 maasta. Lista on tarkoitettu työkaluksi kaupungin oman toiminnan arviointiin ja kehittämisen kartoitukseen. Yksityiskohtaisempaa tietoa on saatavilla WHO:n Global Age-Friendly Cities Guide -julkaisusta.

Ikäystävällisen MAASEUDUN tarkistuslista?

1 Ympäristö ja julkiset rakennukset	Pisteet 1-3
– Julkiset tilat ovat siistejä ja miellyttäviä.	
– Puistoissa ja muilla ulkoilualueilla on tarpeeksi penkkejä, jotka ovat turvallisia ja hyvin hoidettuja.	
– Jalkakäytävät ovat hyvin hoidettuja, esteettömiä ja ne on varattu ainoastaan jalankulkijoille.	
– Jalkakäytävien pinnoite ei ole liukas. Käytävät ovat riittävän leveitä apuvälineitä käyttäville ja katukiveykset risteyksissä madallettuja.	
– Suojateitä on tarpeeksi ja niitä pystyvät käyttämään eri tavoin liikkumisesteiset henkilöt henkilöt. Suojatiet erottuvat visuaalisesti tai äänen perusteella. Liikennevaloristeyksissä kadun ylittämiseen tarkoitettu aika on tarpeeksi pitkä.	
– Saarekkeet vilkkaasti liikennöidyillä kaduilla, tarpeen mukaan yli- ja alikulkuja.	
– Autoilijat antavat tietä jalankulkijoille risteyksissä ja suojateillä.	
– Pyörätiet ja jalkakäytävät on erotettu toisistaan.	
– Julkisten alueiden turvallisuuteen kiinnitetään huomiota hyvällä valaistuksella, poliisin partioinnilla ja yhteisötoiminnalla	
– Palvelut sijaitsevat lähellä toisiaan ja pääsy niihin on esteetön.	
– Ikääntyneille on erillisiä palvelujärjestelyjä, esimerkiksi erilliset jonot tai palvelutiskit.	
– Rakennusten ulko- ja sisäpuolella on selkeät opasteet. Istumapaikkoja ja käymälöitä on riittävästi, hisseihin ja portaisiin on helppo päästä ja lattiamateriaalit ovat turvallisia.	
– Julkisia wc:tä on tarpeeksi sisä- ja ulkotiloissa ja ne ovat siistejä, hyvin hoidettuja sekä helppopääsyisiä.	
Julkinen liikenne -osa-alue yhteensä	
Kommentteja ja kehittämis ehdotuksia:	
2 Liikenne	Pisteet 1-3
– Julkisen liikenteen maksut ovat kohtuuhintaisia ja selvästi näkyvissä.	
– Julkinen liikenne on luotettavaa ja säännöllistä, myös yöllä, viikonloppuisin ja loma-aikoina.	
– Kaikki kaupunginosat ja palvelut ovat saavutettavissa julkisen liikenteen avulla, yhteydet ovat hyvät sekä reitit ja kulkuneuvot on selvästi merkitty.	
– Julkisen liikenteen ajoneuvot ovat siistejä, hyvin huollettuja, esteettömiä, ruuhkattomia ja niissä on istuimia, jotka on varattu vanhuksille ja liikuntarajoitteisille matkustajille.	
– Vammaisille on tarjolla omia julkisen liikenteen ratkaisuja.	
– Kuljettajat pysähtyvät pysäkeillä ja odottavat matkustajien istuutumista ennen liikkeellelähtöä.	

– Julkisten liikennevälineiden pysäkit sijaitsevat sopivilla paikoilla ja ne ovat turvallisia, siistejä ja selvästi merkittyjä. Pysäkeillä on istumapaikkoja ja ne tarjoavat riittävän sääsuojan.	
– Aikatauluista ja reiteistä on tarjolla kattavaa ja helposti ymmärrettävää tietoa.	
– Rajallista julkista liikennettä täydennetään vapaaehtoisilla ratkaisulla.	
– Taksit ovat kohtuuhintaisia ja esteettömiä. Kuljettajat ovat avuliaita ja ystävällisiä.	
– Tiet ovat hyvässä kunnossa ja hyvin valaistuja. Sadevesiviemärit ovat katettuja.	
– Liikennevirrat ovat hyvin ohjattuja.	
– Tiealueilla ei ole näköesteitä.	
– Liikennemerkkit ja liittymät ovat hyvin näkyvissä ja hyvin sijoitettuja.	
– Ajo-opetusta ja kertauskursseja tarjotaan kaikenikäisille henkilöille.	
– Pysäköintialueet ovat turvallisia ja sopivasti sijoitettuja. Parkkipaikkoja on riittävästi.	
– Invapysäköintipaikkoja on riittävästi ja niiden oikeaa käyttöä noudatetaan.	
Julkinen liikenne -osa-alue yhteensä	
Kommentteja ja kehittämis ehdotuksia:	
3 Asuminen	Pisteet 1-3
– Ikääntyneille on tarjolla riittävästi asuntoja, joissa asumiskulut ovat kohtuulliset. Asunnot sijaitsevat alueilla, jotka ovat turvallisia ja lähellä palveluita sekä muita asukkaita.	
– Edullisia kodinhoitoon ja huoltotöihin liittyviä palveluita on saatavilla riittävästi.	
– Asunnot ovat hyvätasoisia ja tarjoavat riittävästi suojaa ja turvallisuutta mukaan lukien asianmukainen lämmitys ja ilmastointi/viilennys.	
– Asunnon sisätiloissa ja kerrostalojen yhteisissä tiloissa on helppo liikkua.	
– Kodin muutostyöt ovat mahdollisia ja kohtuuhintaisia. Palvelujen tarjoajat ymmärtävät ikääntyneiden tarpeet.	
– Julkiset ja yksityiset vuokra-asunnot ovat puhtaita, hyvin ylläpidettyjä ja turvallisia.	
– Vammaisille ja huonokuntoisille vanhuksille on tarjolla riittävästi kohtuuhintaisia asuntoja. Asuntoihin on saatavilla tarvittavat palvelut.	
– Paikoillaan vanhenemisen mahdollisuus (ageing in place), riittävä tiedotus kotona asumista tukevista palveluista.	
– Ikäihmisten asunnot ovat yhteydessä ympäröivään yhteisöön ja asuinalueeseen	
Asuminen osa-alue yhteensä	
Kommentteja ja kehittämis ehdotuksia:	
4 Osallistuminen	Pisteet 1-3
– Erilaisiin tapahtuma- ja toimintapaikkoihin on helppo päästä julkisilla kulkuneuvoilla. Paikat ovat esteettömiä ja hyvin valaistuja.	
– Tapahtumien aikataulut sopivat ikäihmisille.	
– Aktiviteetteihin ja tapahtumiin voi osallistua sekä yksin että muiden seurassa.	
– Aktiviteetteihin ja tapahtumat ovat kohtuuhintaisia eikä niihin sisälly piilo- tai lisäkuluja.	
– Aktiviteeteista ja tapahtumista sekä niiden esteettömyydestä ja liikenneyhteyksistä on saatavilla riittävästi tietoa.	
– Vaihtelevaa toimintaa tarjotaan palvelemaan eri ikääntyneiden ryhmien tarpeita.	

– Ikääntyneille tarkoitettuja tilaisuuksia pidetään julkisissa tiloissa kuten kirjastoissa, kouluissa, asukastuvilla, puistoissa ja kunnallisissa liikuntapaikoissa.	
– Kiinnitetään erityistä huomiota syrjäytymisvaarassa oleviin ihmisiin.	
Osallistuminen osa-alue yhteensä	
Kommentteja ja kehittämis ehdotuksia:	
5 Arvostus ja osallisuus	Pisteet 1-3
– Ikääntyneiden mielipiteet otetaan säännöllisesti huomioon yksityisten ja julkisten palvelujen kehittämisessä ja suunnittelussa.	
– Erilaisia tarpeita palvelevia tuotteita ja palveluita on tarjolla yksityisellä ja julkisella puolella.	
– Palvelujen henkilökunta on kohteliasta ja avuliasta.	
– Ikääntyneet ovat esillä tiedotusvälineissä ja heitä käsitellään positiivisesti ilman stereotyyppioita.	
– Julkiset tapahtumat ja paikat suunnitellaan eri sukupolvien edustajille ja niiden suunnittelussa otetaan huomioon eri-ikäisten tarpeet ja mieltymykset.	
– Ikääntyneet huomioidaan myös perheille suunnatuissa tilaisuuksissa.	
– Kouluissa tarjotaan mahdollisuuksia saada tietoa ikääntymisestä ja ikääntyneitä ihmisiä on mukana koulujen toiminnassa.	
– Ikäpolvet yhteen tuovia tilaisuuksia ja tapahtumia järjestetään säännöllisesti.	
– Ikääntyneiden aiemmat ja nykyiset ansiot ja saavutukset tunnustetaan.	
– Myös huonossa taloudellisessa tilanteessa olevilla iäkkäillä on mahdollisuus käyttää julkis-, vapaaehtois- ja yksityissektorin palveluja.	
Arvostus ja osallisuus osa-alue yhteensä	
Kommentteja ja kehittämis ehdotuksia:	
6 Tiedonvälitys	Pisteet 1-3
– Tehokas perustason tiedonvälitys tavoittaa kaikenikäiset kaupunkilaiset.	
– Tiedonvälitys on koordinoitua, säännöllistä ja tieto on helposti saatavilla.	
– Ikääntyneitä kiinnostavaa tietoa on säännöllisesti tarjolla.	
– Suositetaan helposti ymmärrettävää suullista tiedonvälitystä.	
– Syrjäytymisvaarassa olevat ikääntyneet saavat henkilökohtaista tiedonvälitystä.	
– Julkiset ja kaupalliset palvelut tarjoavat henkilökohtaista palvelua pyydettäessä.	
– Painettu tieto on tarjolla tarpeeksi isolla ja selvällä kirjasinkoolla painettuna, otsikointi on helposti luettavaa.	
– Suullinen ja kirjallinen tiedonvälitys on yksinkertaista ja ymmärrettävää.	
– Puhelinvastaajapalveluissa käytetään rauhallista ja selvää ohjeistusta, ja vastaajan viesti on mahdollista kuunnella uudestaan.	
– Ilmainen tai edullinen internetyhteys on tarjolla julkisissa paikoissa kuten kirjastoissa tai asukastuvilla.	
– Laitteissa kuten kännyköissä, radioissa, televisioissa sekä pankki- ja lippuautomaateissa on isot näppäimet ja kirjasinkoot.	
Tiedonvälitys osa-alue yhteensä	

Kommentteja ja kehittämis ehdotuksia:	
7 Sosiaali- ja terveyspalvelut	Pisteet 1-3
– Terveys- ja tukipalveluja on tarjolla riittävästi terveyden edistämisen, ylläpidon ja palauttamisen kannalta.	
– Kotona tarjottavat palvelut sisältävät terveys- ja hoivapalveluja sekä kodinhoitoa.	
– Sosiaali- ja terveyspalvelujen sijainti on keskeinen ja ne on helppo saavuttaa eri kulkuvälineillä.	
– Ikääntyneiden palvelukeskukset ja asunnot sijaitsevat lähellä palveluita ja alueen muuta asutusta.	
– Ikääntyneiden käyttöön tarkoitetut rakennukset ovat turvallisia ja esteettömiä.	
– Ikääntyneille on tarjolla helposti ymmärrettävää tietoa sosiaali- ja terveyspalveluista.	
– Henkilökunta kunnioittaa ikääntyneitä asiakkaita ja heidät on koulutettu ottamaan huomioon ikääntyneiden tarpeet.	
– Taloudelliset esteet julkisten palvelujen käytölle on minimoitu.	
– Kaikenikäisten asukkaiden tekemää vapaaehtoistyötä pyritään tukemaan.	
– Palvelujärjestelmä on koordinoitu ja hallinnollisesti yksinkertainen.	
– Kaupungissa on riittävästi hautausmaita ja niille on helppo päästä.	
– Kaupungin turvallisuutta ja hätätilanteita koskevissa suunnitelmissa otetaan huomioon ikääntyneiden rajoitukset ja voimavarat.	
Sosiaali- ja terveyspalvelut osa-alue yhteensä	
Kommentteja ja kehittämis ehdotuksia:	

Yhteiskunnallinen osallistuminen ja työelämä -osio tämän version ulkopuolella, kun focus on ikääntyvien kotona asumisen tukemisessa ennakkoinnin ja varautumisen keinoin.